

**TA'LIM JARAYONIDA IT TEXNOLOGIYALARIDAN
FOYDALANISHNING O'RNI VA ROLI**

Xusanova Marjona Usmon qizi

70110401 – ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim) mutaxassisligi 2-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilingan. Zamonaviy ta'lim tizimida IT texnologiyalarining o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish, ta'lim samaradorligini oshirish, mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantirish hamda raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishdagi o'rnini yoritilgan. Shuningdek, boshlang'ich ta'limda ona tili darslarida qo'llaniladigan raqamli platformalar va interaktiv vositalarning didaktik imkoniyatlari ilmiy asosda tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: axborot texnologiyalari, IT texnologiyalar, raqamli ta'lim, multimedia, interaktiv platformalar.

Kirish. XXI asr axborot va raqamli texnologiyalar asri sifatida e'tirof etilmoqda. Jamiyatning barcha sohalarida bo'lgani kabi ta'lim tizimida ham axborot texnologiyalarining qo'llanilishi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli texnologiyalar o'quv jarayonini tashkil etishning yangi shakllarini yaratib, ta'lim sifati va samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida IT texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish va zamonaviy kompetensiyalarni shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Ta'lim jarayonida IT texnologiyalarining ahamiyati. Axborot texnologiyalari ta'lim jarayonini modernizatsiya qilishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Ular ta'lim mazmunini boyitish, darslarni ko'rgazmali tashkil etish, o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish hamda individual ta'lim imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. IT texnologiyalaridan foydalanish natijasida:

- ta'limning interaktivligi ortadi;
- o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalari rivojlanadi;
- axborotni izlash, tahlil qilish va qayta ishlash malakalari shakllanadi;
- bilimlarni nazorat qilish va baholash samaradorligi oshadi;
- ta'lim jarayonini individuallashtirish imkoniyati yaratiladi.

Bugungi kunda elektron darsliklar, virtual laboratoriyalar, multimedia vositalari, mobil ilovalar va ta'lim platformalari o'quv jarayonining ajralmas

qismiga aylanib bormoqda.

Raqamli texnologiyalarning didaktik imkoniyatlari. IT texnologiyalarining eng muhim afzalliklaridan biri ularning didaktik imkoniyatlarining kengligidir. Multimedia vositalari matn, tasvir, ovoz va animatsiyani uyg'unlashtirib, murakkab mavzularni oson va tushunarli shaklda taqdim etish imkonini beradi. R.E. Mayerning multimedia ta'lim nazariyasiga ko'ra, axborot bir vaqtning o'zida vizual va verbal kanallar orqali taqdim etilganda o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi sezilarli ravishda ortadi. Shu sababli zamonaviy darslarda videoroliklar, animatsiyalar, interaktiv taqdimotlar va infografikalardan foydalanish tavsiya etiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari ko'proq ko'rgazmali-obrazli tafakkurga ega bo'lganligi sababli raqamli vizuallashtirish vositalari ular uchun ayniqsa samarali hisoblanadi. Interaktiv topshiriqlar, elektron o'yinlar va multimediali mashqlar o'quvchilarning diqqatini jalb etib, bilimlarni mustahkam o'zlashtirishga yordam beradi.

Boshlang'ich ta'limda IT texnologiyalaridan foydalanish. Boshlang'ich ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos ravishda tashkil etilishi lozim. Bu bosqichda texnologiyalar o'quv faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi vosita sifatida xizmat qilishi kerak. Ona tili darslarida quyidagi raqamli vositalardan samarali foydalanish mumkin:

- Wordwall;
- LearningApps;
- Kahoot;
- Quizizz;
- Google Forms;
- Plickers;
- Canva;
- PowerPoint taqdimotlari.

Mazkur vositalar yordamida grammatik mavzularni o'rgatish, lug'at boyligini oshirish, matn bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish hamda bilimlarni baholash mumkin. Masalan, Wordwall platformasida so'z turkumlari, gap bo'laklari yoki imlo qoidalariga oid interaktiv o'yinlar yaratish mumkin. LearningApps esa mavzularni mustahkamlash uchun moslashtirilgan elektron mashqlar ishlab chiqishga imkon beradi. Kahoot va Quizizz platformalari orqali esa o'quvchilarning bilimlarini qiziqarli viktorinalar yordamida baholash mumkin.

O'quvchilar motivatsiyasini oshirishdagi o'rni. Ta'lim samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biri o'quvchilarning motivatsiyasidir. IT texnologiyalari o'quvchilarni faol ishtirok etishga undovchi qulay vosita sifatida namoyon bo'ladi. Interaktiv topshiriqlar, raqamli o'yinlar va tezkor

teskari aloqa o'quvchilarda muvaffaqiyat hissini shakllantiradi. Natijada ular ta'lim jarayoniga faolroq jalb qilinadi. Deci va Ryan tomonidan ishlab chiqilgan o'zini-o'zi belgilash nazariyasiga ko'ra, o'quvchilarda ichki motivatsiyani rivojlantirish uchun avtonomiya, kompetentlik va ijtimoiy hamkorlik hissi shakllanishi lozim. Raqamli vositalar aynan shu ehtiyojlarni qondirish imkoniyatini yaratadi.

Ta'lim sifatini oshirishdagi roli. IT texnologiyalarining joriy etilishi ta'lim sifatini oshirishning samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Elektron resurslar va interaktiv metodlar yordamida:

- o'quvchilar bilimlarni chuqurroq o'zlashtiradi;
- mustaqil fikrlash ko'nikmalari rivojlanadi;
- darslarning samaradorligi ortadi;
- o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqot faollashadi;
- baholash jarayoni tezlashadi va obyektivlashadi.

Shuningdek, elektron platformalar o'quvchilarning individual rivojlanish dinamikasini monitoring qilish imkonini beradi. Bu esa ta'lim jarayonini differensiallashtirish va shaxsga yo'naltirilgan ta'limni amalga oshirish uchun muhim sharoit yaratadi.

Xulosa. Ta'lim jarayonida IT texnologiyalaridan foydalanish zamonaviy ta'limning muhim talablaridan biri hisoblanadi. Raqamli vositalar o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish, mustaqil ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirish, ta'lim samaradorligini yuksaltirish va raqamli kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf ona tili darslarida IT texnologiyalaridan maqsadli va metodik asosda foydalanish o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish hamda o'quv jarayonini yanada samarali tashkil etishga imkon yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF–6079-son Farmoni. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi. – Toshkent, 2020.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF–60-son Farmoni. "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi". – Toshkent, 2022.
5. Mayer R.E. Multimedia Learning. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
6. Puentedura R.R. SAMR Model for Educational Technology Integration. – 2012.
7. Deci E.L., Ryan R.M. The "What" and "Why" of Goal Pursuits // Psychological Inquiry. – 2000. – Vol.11(4). – P.227–268.

8. Black P., Wiliam D. Assessment and Classroom Learning // Assessment in Education. – 1998. – Vol.5(1). – P.7–74.
9. Mishra P., Koehler M.J. Technological Pedagogical Content Knowledge // Teachers College Record. – 2006. – Vol.108(6). – P.1017–1054.
10. OECD. PISA 2018 Results. – Paris: OECD Publishing, 2019.
11. UNESCO. ICT in Education Policy Guide. – Paris, 2018.
12. G‘ulomov A., Ne‘matov H. Ona tili o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2004.
13. Ishmuhamedov R. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2019.
14. Azizxo‘jayeva N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2018.
15. Sayidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2017.
16. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – Toshkent, 2020.